

ФІТОЗАСОБИ В КОМПЛЕКСНІЙ ТЕРАПІЇ ТУБЕРКУЛЬОЗУ

Баранович Д.Б., Василюк С.В., Шиян Г.Б., Хоміцька Г.М.,

Монька Н.Я., Лубенець В.І., Новіков В.П.

Національний університет «Львівська політехніка». e-mail: novikov@polynet.lviv.ua

Сьогодні все частіше як лікарські форми використовуються препарати на основі лікарської рослинної сировини, що зумовлено рядом їх переваг порівняно із синтетичними препаратами. Позитивний фармакологічний ефект фітозасобів полягає у дублюванні даних ефектів шляхом застосування рослин з однаковим напрямком дії та взаємодії діючих компонентів з неспецифічними рецепторами організму.

В даний час основу терапії туберкульозу складають синтетичні антимікобактеріальні засоби. Лікування туберкульозу вимагає пошуку нових та удосконалення вже відомих препаратів, оскільки відбувається швидка адаптація збудників туберкульозу до дії лікарських субстанцій. Генетична відмінність штамів збудників туберкульозу різних географічних регіонів визначає їх походження та міграцію, що в свою чергу визначає групи ризику та органи-мішені.

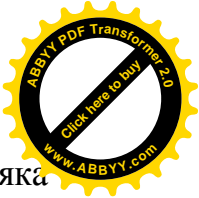
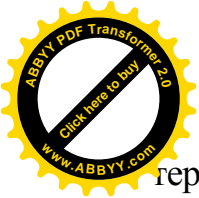
Цільова терапія, одночасно з основним терапевтичним ефектом, викликає загострення існуючих хворіб пацієнта та викликає побічну дію. Підсилення цільової терапії та усунення небажаних проявів можна досягти шляхом комплексного лікування туберкульозу антимікобактеріальними препаратами та фітозасобами.

В даний час суть терапії зводиться до застосування найефективніших режимів антимікобактеріальної терапії – оптимальних комбінацій протитуберкульозних препаратів (АМБП), різного дозування та способів введення, регулярності та тривалості їх прийому залежно від фаз (інтенсивної або долікування) цільової медикаментозної терапії та категорії клініко-статистичних груп хворих [1-3]. Всі препарати для терапії туберкульозу класифікують відповідно до класифікації міжнародної туберкульозної спілки за ступенем ефективності. Лікування обраним поєднанням АМБП триває до явного клінічного ефекту і відсутності медикаментозної резистентності. Терапія туберкульозу ускладнюється тим, що часто на фоні цільової терапії антимікобактеріальними препаратами розвиваються побічні явища та супутні захворювання, що вимагає індивідуалізованого швидкого і ефективного лікування.

Вирішити дану проблему може комплексна терапія антимікобактеріальними та фітопрепаратами.

На основі аналізу застосування цільової медикаментозної терапії відповідно до фаз лікування (інтенсивної або долікування), до класифікації клініко-статистичних груп хворих на туберкульоз та з врахуванням показань і протипоказань для усунення побічної дії АМБП нами запропоновано можливе використання допоміжної фітотерапії з врахуванням фармакологічної дії рослин. Дослідження можливого застосування фітозасобів проводились по ряду напрямів: цільова фітотерапія туберкульозу, усунення побічної дії антимікобактеріальних препаратів та запобігання загострення супутніх патологій.

Проведено пошук лікарської рослинної сировини, яка має максимальний

терапевтичний ефект при лікуванні туберкульозу, в тому числі серед сировини яка промислово не виготовляється і може бути введена у збори для цільового призначення.

Вперше проаналізовано збори, індивідуальну рослинну сировину та форми їх застосування в офіціальній та народній медицині для лікування туберкульозу. При туберкульозі легень використовують суміші та окремі лікарські рослини, які вживають у вигляді чаїв, настоїв чи відварів. В народній медицині використовують широкий арсенал засобів для лікування туберкульозу та підвищення імунітету в період реабілітації хворих, які можна застосовувати разом з медикаментозним лікуванням. Найчастіше у народній медицині використовують: 1) суміші лікарських рослин: спориш звичайний, ісландський мох, медунка лікарська, хвощ польовий, сосна звичайна, горіх волоський, суховершки звичайні; шавлія лікарська, кропива дводомна, бузок звичайний, деревій звичайний; медунка лікарська, хвощ польовий, гірчак зміїний, ялівець звичайний, ісландський мох; живокіст, липовий цвіт, мати-й-мачуха, ягоди ялівцю; шавлія, аніс, бруньки сосни, алтей, солодка, споришу; полин гіркий, жабрій, медунка, тисячолістник, ожина; мати-й-мачуха, липа, бузина чорна, малина; цикорій звичайний, пустирник; 2) індивідуальні лікарські рослини: полин гіркий; дев'ясил високий; медунка лікарська; лопух великий; мох ісландський; подорожник великий; мирт; 3) інші народні засоби для лікування туберкульозу: топлене свиняче сало, мед, вершкове масло, какао; овес (чи ячмінь), молоко, смалець; сушені медведки; березовий дьоготь.

На основі аналізу фізіологічної дії кожної рослини, побічних явищ медикаментів та супутніх захворювань, які можна усунути використанням комплексного лікування, з врахуванням токсичної дії, запропонований новий склад та співвідношення лікарських рослин для лікування туберкульозу. Запропоновано сухий екстракт медунки лікарської, настоянку на його основі та збори для лікування туберкульозу на фазі інтенсивної терапії та доліковування. Розроблені форми фітопрепаратів для терапії туберкульозу з використанням медунки лікарської — рослинної сировини з відхаркуючою, пом'якшуючою, протизапальною, кровотворною діями за рахунок сапонінів, флавоноїдів та ряду інших сполук.

Таким чином, комплексна медикаментозна та фітотерапія при різних формах туберкульозу може дозволити зменшити курс стандартної планової медикаментозної терапії та дозування антимікобактеріальними препаратами залежно від важкості та характеру перебігу захворювання, усунути їх побічні прояви та запобігти підвищеному ризику виникнення супутньої патології.

1. Феценко Ю. І. Сучасні методи лікування, діагностики і профілактики туберкульозу/ Феценко Ю. І., Мельник В. М. . – К.: Здоров'я, 2002. – 904 с. 2. Лікування туберкульозу/ [Феценко Ю. І., Мельник В. М., Ільницький І. Г., М'ясніков В. Г.].- К.: Логос, 1996. – 120 с.3. Сахелаішвілі М. І. Лікування туберкульозу органів дихання залежно від його генезу / Сахелаішвілі М. І., Ільницький І. Г., Павленко М. Л. – Львів: Престиж Інформ, 2002. – 30 с. - (методичні вказівки).